



Inwonerparticipatie - mei 2021

1. Inleiding

Door onder andere een toenemende onvrede over 'het niet gehoord worden' door de (lokale) overheid en de achterblijvende inbreng in de politiek door jongeren, wordt de kloof tussen politiek en maatschappij steeds groter.

Het is van groot belang om dit tij te keren. Eén van de middelen daartoe is burgerparticipatie in al zijn verschijningsvormen. Ook in de aanstaande omgevingswet is participatie een belangrijk onderdeel, maar dit heeft in de gemeente Hof van Twente nog geen uitwerking gekregen.

Daarom wil de PvdA met dit initiatief voorstel de discussie aanzwengelen over hoe wij in onze gemeente participatie invullen.

2. Participatieladder

In dit voorstel wordt de zgn. participatieladder gebruikt, die de volgende 5 niveau's kent:

- a) Informeren
- b) Raadplegen
- c) Adviseren
- d) Coproduceren
- e) Meebeslissen

Naast de originele participatieladder zijn er nog twee andere treden te onderscheiden die nog een stapje verder gaan:

- f) Zelf uitvoeren
- g) Controleren

3. Welk niveau en waarvoor?

3.1. Informeren

De gemeente houdt inwoners passief en actief op de hoogte van ontwikkelingen en gebeurtenissen.

- a) Passief. Volstaan kan worden met passieve berichtgeving als het algemene mededelingen betreft, die alle inwoners aangaan.

Voorbeeld.

Datum en agenda van raadsvergaderingen, algemene bekendmakingen, persberichten, etc.

- b) Actief. Actieve berichtgeving is op de persoon/individu gericht en moet worden gehanteerd als er gebeurtenissen zijn die de leefomgeving beïnvloeden.

Voorbeeld.

Brief aan inwoners als er werkzaamheden in de wijk zijn of een brief aan omwonenden bij wijziging van het bestemmingsplan of vergunningverlening, etc.

3.2. Raadplegen

De gemeente bepaalt bij raadplegen grotendeels zelf de agenda, maar ziet betrokkenen als gesprekspartners bij de ontwikkeling van beleid. De gemeente is niet verplicht iets te doen met de uitkomsten van deze gesprekken.

Voorbeeld

Het opstellen van een woonvisie per kern of gesprekken met buurtschappen of stads-/ dorpsraden over de leefomgeving. Ook de verplichting van initiatiefnemers om omwonenden te raadplegen over hun plan(nen) is onderdeel van deze vorm van participatie.

Een ander voorbeeld van deze trede is het Haarens Vergadermodel. In het traject naar een raadsvergadering wordt een zgn. Raadsplein ingericht, bestaande uit:

- a) Informatietafels. Een betreffende ambtenaar geeft informatie over een raadsvoorstel aan een ieder die daarom vraagt.
- b) Gesprekstafels. Iedereen mag over elk geagendeerd raadsvoorstel meepraten. Er is een maximum aantal deelnemers en een tijdslimiet.

Het Raadsplein is voor inwoners en raadsleden toegankelijk. Inwoners halen informatie, maar brengen deze ook naar de raadsleden en college in de vorm van aanvullende informatie en meningen. Het debat over de raadsvoorstellen vindt plaats in de raadsvergadering.

3.3. Adviseren

De gemeente stelt hierbij de agenda samen, maar betrokkenen kunnen problemen en oplossingen aanbieden. Deze ideeën spelen een grote rol in de ontwikkeling van beleid. De gemeenteraad verbindt zich in principe aan de resultaten en als zij hiervan afwijkt, moet dit goed worden gemotiveerd. Dit zou in een participatieverordening moeten worden vastgelegd.

Voorbeeld

Bij deze vorm van participatie kun je denken aan het opstellen van een structuurvisie van een kern of wijk of een programma Biodiversiteit. Een goed praktijkvoorbeeld is ook de participatie agenda van Tubbergen "Mijn Dorp 2030".

3.4. Coproduceren

De gemeente en betrokkenen benoemen samen een probleem, waarna ze gezamenlijk naar oplossingen zoeken. De overeengekomen oplossing is voor de gemeente bindend in de uiteindelijke besluitvorming.

Voorbeeld

Voorbeeld hiervan is het opstellen van een inrichtingsplan van Plein onder de Platanen in Diepenheim of de inrichting van de Grotestraat in Markelo.

3.5. Meebeslissen

De gemeente laat de ontwikkeling van en de besluitvorming over aan de betrokkenen, waarbij de ambtelijke organisatie een adviserende en ondersteunende rol heeft. Resultaten uit het proces hebben een bindende werking: de gemeente neemt de resultaten over.

Voorbeeld

Bijvoorbeeld meebeslissen over een speelvoorziening of groeninrichting in een wijk.

Een bijzondere vorm van deze participatietrede is financiële autonomie, waarin de inwoners een budget krijgen om een plan uit te voeren (buurt- of leefbaarheidsbudget). Voor deze vorm van participatie zou structureel minimaal 10% van het vrij besteedbaar investeringsbudget beschikbaar moeten zijn.

Voorbeeld

Het meest extreme (succesvolle) voorbeeld hiervan is de burgerbegroting van het plaatsje Torres in Venezuela. De burgers mochten beslissen over 100% van het investeringsbudget van de gemeente (7 miljoen dollar). In 10 jaar tijd is corruptie en cliëntelisme sterk verminderd, zijn huizen en scholen gebouwd, wegen aangelegd en buurten opgeknapt (bron: De meeste mensen deugen, Rutger Breeman).

3.6. Zelfbeheer

De gemeente laat de uitvoering geheel over aan de inwoners. Een bijzondere vorm van deze participatietrede is de 'right to challenge'. De kern van de aanpak is dat een groep (georganiseerde) bewoners taken van gemeenten kunnen overnemen als zij denken dat het anders, beter, slimmer en/of goedkoper kan.

Voorbeeld

Rotterdam – Schepenstraat. Bewoners van de Schepenstraat in Rotterdam hebben met succes hun eigen straat heringericht via Right to Challenge. Zij namen het hele ontwerp- en participatieproces voor hun rekening.

3.7. Controle

De gemeente stelt een burgervisitatiecommissie in van ongeveer 6 terzake kundige inwoners, vergelijkbaar met visitatiecommissies in het Hoger Onderwijs of de Gezondheidszorg. Hiermee gebruikt de gemeente expertise binnen de eigen gemeente om een oordeel te vellen over een prestatie van de gemeente. De burgervisitatiecommissie bepaalt zelf welke gesprekken worden gevoerd en welke bezoeken worden gebracht. De visitatie leidt tot een Rapport van Aanbevelingen.

Voorbeeld

De gemeenteraad van Oude IJsselstreek (Achterhoek, 15 kernen, 39.500 inwoners) benoemde in 2014 een groep burgers om te kijken hoe de voortgang is van de ingezette organisatieverandering bij de gemeente.

4. Voorstel

- a) Kies voor elke soort activiteit van de gemeente welke vorm van de hierboven beschreven participatie het meest geëigend is, **vanuit het perspectief van de inwoner!**. Stel daarbij de vraag wat het beoogde doel van de participatie is (draagvlak, verbetering kwaliteit van beleid, verkleinen kloof, etc.);
- b) Maak voor elke participatievorm een blauwdruk van een stappenplan, waarbij in ieder geval (de wijze van) communicatie beschreven moet worden. Maak ook een inschatting van de ambtelijke inspanning die voor de betreffende vorm van participatie benodigd is, dit kan een show-stopper zijn.

- c) Maak een participatieverordening, waarin minimaal de volgende onderwerpen zijn opgenomen:
- een omschrijving van het onderwerp van participatie, zoals bedoeld in artikel 2;
 - een aanduiding van de kring van belanghebbenden, zoals bedoeld in artikel 3;
 - de vermelding van de ambtelijke en bestuurlijke portefeuillehouder van de participatie;
 - de rol van raad en college.
 - de randvoorwaarden
 - de wijze van vormgeving van het participatieproces;
 - een tijdpad met termijnstelling;
 - een communicatieparagraaf;
 - een financiële paragraaf.
- d) Evalueer in het licht van bovenstaande verordening de gevolgde processtappen in participatieve onderwerpen in (informatieve) raadsvergaderingen.